

Zapłacą nie tylko pijani kierowcy

KODEKS KARNY Katalog przestępstw, za które sąd będzie musiał obowiązkowo orzec wpłatę na Fundusz Sprawiedliwości, znacząco się powiększył. Niektóre zmiany będą jednak obowiązywać tylko przez dwa miesiące

Piotr Szymaniak
piotr.szymaniak@infor.pl

Do końca 2022 r. liczba przestępstw, za które sąd musi nałożyć na sprawcę obowiązek zapłaty świadczenia w wysokości co najmniej 5 tys. zł na Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej (tzw. Fundusz Sprawiedliwości), była znikomą. Dotyczyło to skazanych za jazdę w stanie nietrzeźwości (art. 178a par. 1 k.k.), którzy w największym stopniu zasilały fundusz, pijanych diagnostów (art. 180 k.k.) czy sprawców czynów z art. 179 k.k. (dopuszczenie do ruchu niesprawnego pojazdu albo do kierowania osoby bez uprawnień lub pijanej) oraz art. 180 k.k. Teraz, po zmianach kodeksu karnego na mocy nowelizacji z 5 sierpnia 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 1855), które obowiązują od początku 2023 r., ten katalog, określony w art. 42a par. 2 k.k., został znacząco poszerzony (patrz: ramka).

Z kolei konieczność orzeczenia obowiązkowego świadczenia w wysokości min. 10 tys. zł dotyczyła tylko dwóch przestępstw. Zgodnie z art. 42a par. 3 środek ten stosowano tylko wobec kierowców powtórnie złapanych na jeździe w stanie nietrzeźwości, którzy spowodowali wypadek w takim stanie lub uciekli z miejsca zdarzenia (art. 178a par. 4) oraz wobec sprawców fałszywego alarmu bombowego (art. 224a k.k.). Teraz dochodzą do tego przestępstwa z art. 202 par. 3 lub 4 lub 4a k.k., art. 258 par. 2 i 3 k.k. oraz art. 263 par. 1 k.k.

Tylko na dwa miesiące

Niewątpliwie celem rozszerzenia katalogu przestępstw, w przypadku których obowiązkowe świadczenie pieniężne, jest zwiększenie represyjności regulacji – mówi dr Konrad Lipiński z Katedry Prawa Karnego Materialnego na Uniwersytecie Wrocławskim.

Jak dodaje, choć w uzasadnieniu projektu nowelizacji wskazano, że „w przypadku orzekania kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania często sprawca nie ponosi odpowiedzialności finansowej i w konsekwencji tego kara nie spełnia w wystarczający sposób swojej funkcji”, to przepisy w nowym brzmieniu mają dużo szerszy zasięg rażenia.

Bynajmniej nie uzależniają obowiązków orzeczenia świadczenia pieniężnego od wymierzenia tego rodzaju kary. Dostrzegalna jest również sprzeczność w uzasadnieniu projektu tej zmiany, gdyż jednocześnie wskazuje się na to, że rozszerzony katalog przestępstw wymienionych w art. 42a par. 2 k.k. obejmuje „przestępstwa, które z reguły nie mają pokrzywdzonych” oraz podkreśla, że ich charakter „powoduje, że są one powiązane

Jakie przestępstwa obejmie obowiązkowa nawiązka

Obowiązkowa nawiązka od 5 tys. do 60 tys. zł na Fundusz Sprawiedliwości będzie orzekana w razie skazania za:

- sprowadzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa, zdarzenia niebezpiecznego jak pożar, zawałenie się budowli etc. (art. 164 par. 1 k.k.)
- sprowadzenie stanów powszechnie niebezpiecznych dla życia lub zdrowia, np. zagrożenie epidemiologiczne lub szerzenie się choroby zakaźnej itp. (art. 165 par. 1 lub 2 k.k.)
- finansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym (art. 165a k.k.)
- wytwarzanie lub obrót substancjami niebezpiecznymi (art. 171 par. 1, 2 lub 3 k.k.)
- sprowadzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym (art. 174 par. 1 k.k.)
- prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (art. 178a par. 1 k.k.)
- niedostosowanie się do polecenia zatrzymania pojazdu (art. 178b k.k.)
- dopuszczenie do ruchu niesprawnego pojazdu albo do kierowania osoby bez uprawnień lub pijanej (art. 179 k.k.)
- pełnienie czynności związanych bezpośrednio z zapewnieniem bezpieczeństwa ruchu pojazdów w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem narkotyków (art. 180 k.k.)
- wykorzystywanie seksualne małoletnich przez internet (art. 200a par. 1 i 2 k.k.)
- propagowanie pedofilii (art. 200b k.k.)
- posiadanie lub rozpowszechnianie treści pedofilijskich (art. 202 par. 4b lub 4c k.k.)
- niestosowanie się do orzeczonych środków karnych, takich jak np. zakaz zajmowania stanowiska, wykonywania zawodu, prowadzenia działalności, prowadzenia pojazdów, wstępu na imprezy masowe, zakaz zbliżania się czy nakaz opuszczenia mieszkania (art. 244 k.k.)
- rozpowszechnianie treści mogących ułatwić popełnienie przestępstw terrorystycznych (art. 255a par. 1 lub 2)
- udział w zorganizowanej grupie przestępczej (art. 258 par. 1 k.k.)
- posiadanie broni lub amunicji bez zezwolenia (art. 263 par. 2 k.k.)

z celem FPiPP, jakim jest pomoc pokrzywdzonym” – zauważa dr Lipiński.

Adwokat Marcin Wolny z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka dodaje, że zmianę tę należy ocenić krytycznie jako znacznie zwiększającą represyjność prawa karnego i ograniczającą samodzielność jurysdykcyjną sądu w dostosowaniu sankcji karnej do stopnia zawińnięcia sprawcy.

– Wydaje się, że tak istotna zmiana powinna być dogłębnie uzasadniona z punktu widzenia polityki karnej państwa, danych dotyczących przestępczości, a także potrzeb samego Funduszu Sprawiedliwości – mówi mecenas Wolny.

To jednak nie wszystko. Jak zauważa dr Lipiński, przepis, który podnosi dolną granicę świadczenia pieniężnego do 10 tys. zł w przypadku niektórych, enigmatycznie zresztą dobranych przestępstw (art. 42a par. 3 k.k.), przestanie obowiązywać już po nieco ponad dwóch miesiącach.

– Wszystko dlatego, że ustawa z 7 lipca 2022 r., całościowo reformującą kodeks karny, art. 42a par. 3 k.k. nadano bowiem odmienne brzmienie, przewidujące względnie obowiązkowe świadczenie pieniężne (w wysokości przynajmniej 5 tys. zł) w zwią-

ku ze skazaniem za udział w bóje lub pobiciu – wyjaśnia dr Lipiński. Dlatego, jak mówi, wątpliwe jest, żeby art. 42a par. 3 k.k. w brzmieniu nadanym mu późniejszą skądinąd ustawą z 5 sierpnia 2022 r. (ale wcześniej wchodzącą w życie) znalazł szersze zastosowanie. Wszystko dlatego, że art. 4 par. 1 k.k. nakazuje – w przypadku gdy inne przepisy obowiązywały w momencie orzekania, a inne w momencie popełnia-

nia czynu – stosować przepisy względniejsze dla sprawy.

Trudniej o warunkowe zwolnienie

Od nowego roku zmieniają się też zasady udzielania warunkowego przedterminowego zwolnienia. Sprowadzają się one do dodania nowej okoliczności przesuwającej próg możliwości ubiegania się o to zwolnienie do trzech czwartych kary w przypadku wydania postanowienia o utrudnianiu wykonania kary pozbawienia wolności.

– Postanowienie takie zapadać będzie na podstawie art. 14b k.k.w., jeżeli skazany choćby podjął działania zmierzające do ucieczki lub ukrycia się. Uzależnianie terminu ubiegania się o warunkowe zwolnienie od tego, jak skazany zachowywał się przed wykonaniem kary, a nie w jej trakcie, a zatem abstrahując od tego, czy wdrożone wobec niego działania resocjalizacyjne odniosły jakikolwiek skutek, wydaje się sprzeczne z celem tej instytucji – mówi dr Lipiński. Jednak także w tym przypadku wchodzące w życie teraz zmiany art. 78 i 79 k.k., dokonane nowelizacją z 5 sierpnia, będą obowiązywać tylko przez dwa miesiące, gdyż zostaną zastąpione... nowym brzmieniem wraz z wejściem w życie noweli z 7 lipca, usuwającej tę dodatkową okoliczność.

Nowelizacja wprowadza też zmiany dotyczące wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

– W niektórych przypadkach ustawodawca umożliwił skorzystanie z możliwości odbywania kary pozbawienia wolności w SDE także sprawcom skazanym na karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą czterech miesięcy – mówi Dominika Wysocka, prawniczka z kancelarii Duraj Reck i Partnerzy. ©

